

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ ખાતે

આર/ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન (એફઆઈઆર/ઓર્ડર રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવા માટે) નંબર: ૧૧૬ / ૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી દિવ્યેશ એ. જોશી

૧.	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?	
૨.	શું આ ચુકાદો રિપોર્ટર ને મોકલવો કે નહીં?	
૩.	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના	

	નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	
--	-----------------------------------	--

=====

સિદ્ધિકલાઈ અબ્દુલ લતીફ હઠીલા અને અન્ય

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

=====

ઉપસ્થીતી:-

અરજદાર(ઓ) નંબર ૧, ૨, ૩, ૪ વતી સુશ્રી કૃતિ એમ. શાહ (૨૪૨૮)

સામાવાળા નંબર ૧ વતી સરકારી વકીલશ્રી

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી દિવ્યેશ એ. જોશી

તારીખ ૧૪/૦૮/૨૦૨૪

સી.એ.વી. ચુકાદો

૧. કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ પ્રસ્તુત અરજી દાખલ કરીને, અરજદારો-મૂળ આરોપીઓ, આ કોર્ટની અંતર્નિહિત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા ઈચ્છે છે, અને અન્ય બાબતોની સાથે નીચે મુજબની રાહતો મેળવવા માટે પ્રાર્થના કરે છે:

"(એ) આ માનનીય કોર્ટ મહેરબાની કરીને આ અરજી દાખલ કરી મંજૂર કરવા કૃપા કરે;

(બી) આ માનનીય કોર્ટ મહેરબાની કરીને હાલના અરજદારો વિરુદ્ધ છોટાઉદેપુર પોલીસ સ્ટેશન, જીલ્લો છોટાઉદેપુર ખાતે આઈપીસીની કલમ ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧, ૪૭૨, ૧૨૦-બી અને ૩૭૯ હેઠળના ગુના માટે ૨૬.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ નોંધાયેલ એફઆઈઆર સી.આર. નંબર આઈ-૧૬૬/૨૦૧૬ ને રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવા કૃપા કરે;

(સી) આ અરજી દાખલ કરવાની, આખરી સુનાવણી અને નિકાલની પેઝિંગ પ્રક્રિયા દરમિયાન, હાલના અરજદારો વિરુદ્ધ છોટાઉદેપુર પોલીસ સ્ટેશન, જીલ્લો છોટાઉદેપુર ખાતે આઈપીસીની કલમ ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧, ૪૭૨, ૧૨૦-બી અને ૩૭૯ હેઠળના ગુના માટે ૨૬.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ નોંધાયેલ એફઆઈઆર સી.આર. નંબર આઈ-૧૬૬/૨૦૧૬ ની આગળની કાર્યવાહી પર સ્ટે આપવા કૃપા કરે; અને

(ડી) આપ નામદાર કોર્ટ ન્યાયના હિતમાં જે પણ યોગ્ય અને યોગ્ય જણાય તેવી અન્ય અને વધુ રાહત/રાહતો આપવા કૃપા કરે."

૨. કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ સંક્ષિપ્તમાં વર્ણવી શકાય:

૨.૧. તારીખ ૦૪.૧૨.૨૦૧૬ થી ૦૬.૧૨.૨૦૧૬ ના સમયગાળા દરમિયાન, ફ્લાઈંગ સ્ક્વોડ, ગાંધીનગરના સભ્યોએ છોટાઉદેપુર જિલ્લાના બોડેલી તાલુકાના ભોજપુર ગામના સર્વે નંબર ૬૧ પૈકી ૨/૧ અને ૬૬ માં આવેલ સિટીઝન સેન્ડ સપ્લાયર્સ અને સિટીઝન રેડી મિક્સ મિનરલના પ્રિમાઈસીસની સઘન તપાસ અને સરપ્રાઈઝ ચેકિંગ હાથ ધર્યું હતું. ચકાસણી દરમિયાન એવું જાણવા મળ્યું હતું કે સિટીઝન સેન્ડ સપ્લાયર્સ માટે સ્ટોક રજીસ્ટ્રેશન તારીખ ૦૮.૦૭.૨૦૦૫ ના રોજ ઓર્ડર દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું અને શ્રી સિદ્ધીકભાઈ દ્વારા એક શ્રી વિનોદભાઈ પટેલ પાસેથી જમીન ભાડે રાખવામાં આવી હતી. તપાસ દરમિયાન સાદી રેતીની ૫૦૦ ગુણી મળી આવી હતી અને તે સમયે જમીન માલિક અને તેમનો પુત્ર પણ હાજર હતા અને તેઓએ જણાવ્યું હતું કે સદર જમીન સિદ્ધીકભાઈને તારીખ ૨૧.૦૪.૨૦૧૫ થી ૨૦.૦૪.૨૦૨૦ સુધીના પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે લીઝ પર આપવામાં આવી હતી અને લીઝની મુદત ૧૧ મહિના પછી રિન્યુ કરવાની હતી. જોકે, સદર લીઝ રિન્યુ કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી જમીન માલિકે ૨૧.૧૧.૨૦૧૬ ના રોજ રાહોડ ધર્મેન્દ્રસિંહ દશરથસિંહ અને રાજપૂત આલોક રંજનસિંહ સાથે બીજો લીઝ ડીડ કર્યો હતો.

૨.૨. એવું જાણવા મળ્યું છે કે સિટીઝન સેન્ડ સપ્લાયર્સના પ્રોપ્રાઈટરે સિલિકા રેતીના બે ડિલિવરી ચલણ ઈશ્યૂ કર્યા હતા અને વાહનો જમ્મ કરવા માટે ચેકિંગ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું અને તારીખ ૦૫.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ, સુરત ચેકપોસ્ટ

પરથી બે વાહનો એટલે કે એમએચ-૪૬-એઆર-૨૩૮૧ અને એમએચ-એઆર-૩૯૦૨ રજીસ્ટ્રેશન નંબર ધરાવતા બે કન્ટેનર જમ કરવામાં આવ્યા હતા અને સદર કન્ટેનરમાંથી સિલિકા રેતી અને સાદી રેતીના બે ડિલિવરી ચલણ પણ મળી આવ્યા હતા અને બંને કન્ટેનરમાં સાદી રેતી મળી આવી હતી. તેથી, વાહનો જમ કરવામાં આવ્યા હતા અને બંને ડ્રાઈવરોના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા અને તે પ્રસ્તુત સમયે, પોલીસ અધિકારીના ધ્યાનમાં આવ્યું હતું કે તે ડ્રાઈવરોને સિટીઝન રેડી મિક્સ મિનરલમાંથી સિદ્ધિક અબ્દુલ લતીફના અનીસભાઈ હથીલા દ્વારા ડિલિવરી ચલણો આપવામાં આવ્યા હતા. ડ્રાઈવરોના કહેવા મુજબ, જો રસ્તામાં કોઈ વાહન રોકે તો તેમને સિટીઝન રેડી મિક્સ મિનરલનું ડિલિવરી ચલણ બતાવવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો અને જો વાહન રોકવામાં ન આવે તો તેઓએ ગુજરાત - મહારાષ્ટ્ર સરહદ પર આવેલી ભીલાડ ચેકપોસ્ટ પર સિટીઝન સેન્ડ સપ્લાયર્સનું ડિલિવરી ચલણ રજૂ કરવાનું હતું. સદર રેતી નવી મુંબઈ ખાતે ઓમ સાઈ એન્ટરપ્રાઇઝને પહોંચાડવાની હતી. ત્યારબાદ, બંને ડ્રાઈવરોને તારીખ ૦૬.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ સિટીઝન રેડી મિક્સ મિનરલના પ્લાન્ટમાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા જ્યાં તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને તે સમયે પ્લાન્ટના માલિક હથીલા સિદ્ધિક અને અનીસભાઈ હાજર હતા અને તેઓએ પોતાનો ગુનો કબૂલ કર્યો હતો. તેમના નિવેદનો પણ નોંધવામાં આવ્યા હતા. એવું જાણવા મળ્યું છે કે અનીસભાઈએ જણાવ્યું હતું કે તેઓ એક મહિનાથી કમ્પ્યુટર ઓપરેટર તરીકે કામ કરે છે અને તેમની જોબ

અસાઈનમેન્ટ મુજબ તેમણે ડિલિવરી ચલણ ઈશ્યૂ કરવાના હોય છે અને તે મુજબ તેઓ ઇ-ડિલિવરી ચલણ તૈયાર કરતા હતા. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તેઓ પ્રથમ પ્રક્રિયામાં અસલી ડિલિવરી ચલણ ઈશ્યૂ કરતા હતા અને ત્યારબાદ જુદી જુદી વિગતો ભરીને અન્ય ઇ-ડિલિવરી ચલણ તૈયાર કરતા હતા. માલિક સિદ્ધિકભાઈએ પણ એવું નિવેદન આપ્યું હતું કે તેઓ ગુજરાત રાજ્યની બહાર સાદી રેતી વેચતા હતા અને તેના માટે તેમણે સિટીઝન રેડી મિક્સ મિનરલ પેઢી માટે એક્સાઈઝ અને વેટ નંબર પણ મેળવ્યા હતા. તેમણે એ પણ કબૂલ્યું હતું કે જે કન્ટેનર જમ કરવામાં આવ્યા હતા તેના માટે સિટીઝન સેન્ડ સપ્લાયર્સના નામે બે ડિલિવરી ચલણ ઈશ્યૂ કરવામાં આવ્યા હતા.

૨.૩. તપાસ દરમિયાન પોલીસ અધિકારીએ સિલિકા રેતીના બોગસ ડિલિવરી ચલણ તેમજ અસલી ડિલિવરી ચલણ જમ કર્યા હતા અને સીપીયુ અને કમ્પ્યુટર પણ જમ કર્યા હતા અને તેઓ એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા હતા કે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ આરોપીઓએ માત્ર ટેક્સ ચોરી કરવાના ઇરાદાથી આ મોડસ ઓપરેન્ડી અપનાવી હતી અને તેથી સુરત ગ્રામ્યના કામરેજ પોલીસ સ્ટેશનમાં ખાણ અને ખનીજ વિભાગ, સુરતના રોયલ્ટી ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા કુલ પાંચ આરોપીઓ સામે સી.આર. નંબર આઈ-૨૮૧/૨૦૧૬ થી એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી હતી.

૨.૪. ત્યારબાદ, તે જ દિવસે, અરજદારો સામે છોટાઉદેપુર જિલ્લાના છોટાઉદેપુર પોલીસ સ્ટેશનમાં પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર સી.આર. નંબર આઈ-

૧૬૬/૨૦૧૬ નોંધવામાં આવી હતી. પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર પ્રથમ એફઆઈઆર સી.આર. નંબર આઈ-૨૮૧/૨૦૧૬ ની પછી દાખલ કરવામાં આવી છે જે સુરત ગ્રામ્યના કામરેજ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધવામાં આવી હતી.

૩. અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટ સુશ્રી કૃતિ એમ. શાહ અને સામાવાળા – રાજ્ય વતી વિદ્વાન એપીપી શ્રી સોહમ જોશીને સાંભળ્યા.

૪. વિદ્વાન એડવોકેટ સુશ્રી કૃતિ શાહ રજૂઆત કરે છે કે તારીખ ૨૬.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ સુરત ગ્રામ્યના કામરેજ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે ખાણ અને ખનીજ વિભાગ, સુરતના રોયલ્ટી ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા કુલ પાંચ આરોપીઓ સામે એફઆઈઆર સી.આર. નંબર આઈ-૨૮૧/૨૦૧૬ નોંધવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, અરજદારો સામે છોટાઉદેપુર જિલ્લાના છોટાઉદેપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે તે જ ગુના માટે પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી હતી કારણ કે આરોપી નંબર ૧ ના સ્ટોક રજીસ્ટ્રેશનના સ્થળો છોટાઉદેપુરના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાં આવેલા છે. આમ, તે જ ગુના માટે બે જુદી જુદી એફઆઈઆર દાખલ કરવામાં આવી છે, જે કાયદાની પ્રક્રિયાનો ઘોર દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર બદલરાદાપૂર્વક અને પરોક્ષ હેતુથી દાખલ કરવામાં આવી છે અને સુરત જિલ્લાના અન્ય રોયલ્ટી ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા પ્રથમ એફઆઈઆર નોંધવાની મહત્વની હકીકતો છુપાવીને દાખલ કરવામાં આવી છે અને તેથી વિવાદિત એફઆઈઆરને રદ કરવી અને બાજુ પર રાખવી

જરૂરી છે. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે ફરિયાદી દ્વારા બીજી એફઆઈઆર દાખલ કરી શકાય નહીં કારણ કે બીજી એફઆઈઆરમાં જે આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે તે પ્રથમ ફરિયાદી તેમજ તપાસ એજન્સીની જાણમાં જ હતો. બીજી એફઆઈઆરમાં ફરિયાદ કરાયેલ કૃત્યને પ્રથમ એફઆઈઆરમાં જ તપાસનો વિષય બનાવી શકાયો હોત અને તેથી બીજી એફઆઈઆર દાખલ કરવાની કોઈ જરૂર નહોતી.

૫. વિદ્વાન એડવોકેટ સુશ્રી શાહ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે કથિત ગુનાનો સમયગાળો તેમજ બંને એફઆઈઆરની વિગતોમાં લગાવવામાં આવેલા આક્ષેપો એક જ હકીકતો અને એક જ ઘટનાની સતત પ્રક્રિયા પર આધારિત છે અને કાયદાની સ્થાપિત દરખાસ્ત છે કે એક જ અને સમાન ઘટના માટે બે ફરિયાદો હોઈ શકે નહીં અને તેથી સમાન ગુનાહિત ગુનાઓ સંબંધિત હાલના અરજદારો સામે દાખલ કરાયેલ પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર રદ કરવી અને બાજુ પર રાખવી જરૂરી છે. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે સમાન આક્ષેપોના આધારે બીજી એફઆઈઆરની નોંધણી અરજદારોને પૂર્વગ્રહ અને સતત હેરાનગતિનું કારણ બનશે. તેમણે બંને એફઆઈઆરની વિગતો વાંચી છે અને રજૂઆત કરી છે કે બંને એફઆઈઆરની ઘટનાઓનું વર્ણન સમાન છે અને બંને ગુનાહિત ફરિયાદોનો સાર પણ સમાન છે અને તેથી પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર રદ કરવી અને બાજુ પર રાખવી જરૂરી છે. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે પ્રસ્તુત બાબતમાં સામેલ મુદ્દો હવે રેસ ઈન્ટીગ્રા (નિર્ણિત ન થયો હોય તેવો) રહ્યો નથી અને

અસંખ્ય કેસોમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ વિવિધ વડી અદાલતોએ ઠરાવ્યું છે કે સમાન આક્ષેપો/આરોપો અને ઘટનાના આધારે બીજી ફરિયાદ/એફઆઈઆર દાખલ કરી શકાય નહીં.

૬. વિદ્વાન એડવોકેટ સુશ્રી શાહ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે અરજદારોને પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆરની નોંધણી વિશે ખબર પડતાં જ તેઓ તરત જ આ કોર્ટ સમક્ષ હાજર થયા હતા અને કેસના હકીકતલક્ષી પાસાઓ, અરજીના મેમોમાં દર્શાવેલ આધારો, અરજદારો પર લગાવવામાં આવેલા આરોપો અને કાયદાની સ્થાપિત દરખાસ્ત કે સમાન આક્ષેપોના આધારે બીજી ફરિયાદ દાખલ કરી શકાય નહીં તે ધ્યાનમાં લઈને, આ કોર્ટની સમકક્ષ બેન્ચે અરજદારોને રક્ષણ આપ્યું હતું અને તપાસ પર સ્ટે આપ્યો હતો. તેથી, તપાસ તેના તાર્કિક નિષ્કર્ષ પર પહોંચી નથી અને ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી નથી. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે (૨૦૦૧) ૬ એસસીસી ૧૮૧ માં નોંધાયેલ ટી. ટી. એન્ટોની વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અન્યના કેસમાં અને (૨૦૧૩) ૬ એસસીસી ૩૪૮ માં નોંધાયેલ અમિતભાઈ અનિલચંદ્ર શાહ વિરુદ્ધ સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશનના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત કાયદા મુજબ, તપાસ એજન્સી સુરત ગ્રામ્યના કામરેજ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધાયેલ પ્રથમ એફઆઈઆર એટલે કે સી.આર. નંબર આઈ-૨૮૧/૨૦૧૬ માં વધુ તપાસ કરવા અને સદર કેસમાં સક્ષમ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૧૭૩(૮) હેઠળ વધુ અહેવાલ અથવા અહેવાલો રજૂ કરવા માટે કોર્ટની

પરવાનગી મેળવી શકે છે. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે બીજી એફઆઈઆર કુલ ચાર આરોપીઓ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે અને ચારેય આરોપીઓએ હાલની અરજી દાખલ કરી છે અને તેથી જો બીજી એફઆઈઆર રદ કરવામાં આવે અને બાજુ પર રાખવામાં આવે અને પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆરની તપાસ તે તપાસ અધિકારીને સોંપવામાં આવે, જેમણે પ્રથમ એફઆઈઆરમાં તપાસ હાથ ધરી હતી, તો કોઈ પણ આરોપીને કોઈ પૂર્વગ્રહ થવાનો નથી. તેથી, તેઓ રજૂઆત કરે છે કે પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર રદ કરવી અને બાજુ પર રાખવી જોઈએ.

૭. વિદ્વાન એપીપી શ્રી સોહમ જોશીએ હાલની અરજીનો ઉગ્ર વિરોધ કર્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે જો કોર્ટ બંને એફઆઈઆરની વિગતો પર ઉપરછાંદી નજર નાખશે, તો તે સંજોગોમાં એવું જાણવા મળશે કે ફરિયાદીઓ જુદી જુદી વ્યક્તિઓ છે અને તેઓ સરકારી અધિકારીઓ છે. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે બંને એફઆઈઆરમાં તમામ આરોપીઓના નામ અલગ છે અને બંને એફઆઈઆર બે અલગ અલગ પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ છે. આરોપીઓ પર લગાવવામાં આવેલા આરોપો/આક્ષેપો અલગ, સ્પષ્ટ અને અસમાન છે જે વિવિધ કાયદાઓની વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ છે. વિદ્વાન એપીપી શ્રી જોશીએ બંને એફઆઈઆર વાંચી છે અને રજૂઆત કરી છે કે બંને કેસોમાં પ્રોસિક્યુશનના કેસની શરૂઆત અલગ ઘટનાઓ પર આધારિત છે અને એફઆઈઆરની નોંધણીના આધારે તપાસ પહેલેથી જ શરૂ થઈ ગઈ છે અને સુરતમાં નોંધાયેલી

પ્રથમ એફઆઈઆરમાં, તપાસ અધિકારીએ આરોપીઓ સામે ચાર્જશીટ રજૂ કરી દીધી છે. જ્યાં સુધી પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆરનો સંબંધ છે, જે છોટાઉદેપુર ખાતે નોંધાયેલ છે, તેમાં ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી નથી. તેથી, ઉપરોક્ત હકીકતલક્ષી પાસાઓને ધ્યાનમાં લેતા, જો અરજી મંજૂર કરવામાં આવે અને બંને કાર્યવાહીને એકસાથે જોડવામાં આવે, તો તે સંજોગોમાં આરોપીઓ પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ થશે કારણ કે પ્રથમ એફઆઈઆરમાં કેસ શરૂ થવાની સંભાવના છે. તેથી, તેઓ રજૂઆત કરે છે કે હાલની અરજી યોગ્યતા વગરની હોવાથી તેને ફગાવી દેવી જોઈએ.

૮. પક્ષકારો વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધા પછી, એવું જાણવા મળ્યું છે કે તારીખ ૦૪.૧૨.૨૦૧૬ થી ૦૬.૧૨.૨૦૧૬ ના સમયગાળા દરમિયાન, ફ્લાઈંગ સ્કવોડ, ગાંધીનગરના સભ્યોએ તપાસ કરી હતી અને છોટાઉદેપુર જિલ્લાના બોડેલી તાલુકાના ભોજપુર ગામના સર્વે નંબર ૬૧ પૈકી ૨/૧ અને ૬૬ માં આવેલ સિટીઝન સેન્ડ સપ્લાયર્સ અને સિટીઝન રેડી મિક્સ મિનરલના પ્રિમાઈસીસની સઘન તપાસ હાથ ધરી હતી. એવું જાણવા મળ્યું છે કે સિટીઝન સેન્ડ સપ્લાયર્સના પ્રોપ્રાઈટરે સિલિકા રેતીના બે ડિલિવરી ચલણ ઈશ્યૂ કર્યા હતા અને તારીખ ૦૫.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ, સુરત ચેકપોસ્ટ પરથી બે વાહનો એટલે કે એમએચ-૪૬-એઆર-૨૩૮૧ અને એમએચ-૪૬-એઆર-૩૯૦૨ રજીસ્ટ્રેશન નંબર ધરાવતા બે કન્ટેનર જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને સદર

કન્ટેનરમાંથી સિલિકા રેતી અને સાદી રેતીના બે ડિલિવરી ચલણ પણ મળી આવ્યા હતા અને બંને કન્ટેનરમાં સાદી રેતી મળી આવી હતી. તેથી, વાહનો જમ કરવામાં આવ્યા હતા અને બંને ડ્રાઇવરોના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. ડ્રાઇવરોના કહેવા મુજબ, જો રસ્તામાં કોઈ વાહન રોકે તો તેમને સિટીઝન રેડી મિક્સ મિનરલનું ડિલિવરી ચલણ બતાવવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો અને જો વાહન રોકવામાં ન આવે તો તેઓએ ગુજરાત – મહારાષ્ટ્ર સરહદ પર આવેલી ભીલાડ ચેકપોસ્ટ પર સિટીઝન સેન્ડ સપ્લાયર્સનું ડિલિવરી ચલણ રજૂ કરવાનું હતું. સદર રેતી નવી મુંબઈ ખાતે ઓમ સાઈ એન્ટરપ્રાઇઝને પહોંચાડવાની હતી. ત્યારબાદ, બંને ડ્રાઇવરોને તારીખ ૦૬.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ સિટીઝન રેડી મિક્સ મિનરલના પ્લાન્ટમાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા જ્યાં તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને તે સમયે પ્લાન્ટના માલિક એટલે કે હથીલા સિદ્ધીક અને એક અનીસભાઈ હાજર હતા અને તેઓએ પોતાનો ગુનો કબૂલ કર્યો હતો. તેમના નિવેદનો પણ નોંધવામાં આવ્યા હતા. તપાસ દરમિયાન પોલીસ અધિકારીએ સિલિકા રેતીના બોગસ ડિલિવરી ચલણ તેમજ અસલી ડિલિવરી ચલણ જમ કર્યા હતા અને સીપીયુ અને કમ્પ્યુટર પણ જમ કર્યા હતા અને તેઓ એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા હતા કે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ આરોપીઓએ માત્ર ટેક્સ ચોરી કરવાના ઇરાદાથી આ મોડસ ઓપરેન્ડી અપનાવી હતી અને તેથી સુરત ગ્રામ્યના કામરેજ પોલીસ સ્ટેશનમાં ખાણ અને ખનીજ વિભાગ, સુરતના રોયલ્ટી

ઈન્સ્પેક્ટર દ્વારા કુલ પાંચ આરોપીઓ સામે સી.આર. નંબર આઈ-૨૮૧/૨૦૧૬ થી એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી હતી.

૯. ત્યારબાદ, તે જ દિવસે, છોટાઉદેપુર જિલ્લાના છોટાઉદેપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે અરજદારો સામે વિવાદિત એફઆઈઆર સી.આર. નંબર આઈ-૧૬૬/૨૦૧૬ નોંધવામાં આવી હતી. પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર પ્રથમ એફઆઈઆર સી.આર. નંબર આઈ-૨૮૧/૨૦૧૬ ની પછી દાખલ કરવામાં આવી છે, જે સુરત ગ્રામ્યના કામરેજ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધવામાં આવી હતી. આમ, આ કોર્ટની વિચારણા માટે માત્ર એ જ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય છે કે શું પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆરને બીજી એફઆઈઆર ગણી શકાય અને તે ટકી શકે કે નહીં. બીજી એફઆઈઆર ટકી શકે કે નહીં તે અંગેનો કાયદો સુસ્થાપિત છે.

૧૦. આ તબક્કે, આ કોર્ટની સમક્ષ બેન્ચ દ્વારા નવીનકુમાર હરગોવિંદભાઈ પટેલ અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યના કેસમાં ક્રિમિનલ મિસ. એપિલિકેશન નંબર ૩૨૪૭૦ / ૨૦૧૬ માં આપવામાં આવેલા અવલોકનોનો સંદર્ભ લેવો અને તેના પર આધાર રાખવો ફાયદાકારક રહેશે, જેમાં આ કોર્ટની સમક્ષ બેન્ચે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ટી. ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત) અને અમિતભાઈ અનિલચંદ્ર શાહ (ઉપરોક્ત) ના કેસોમાં ચુકાદાઓનો સંદર્ભ લીધા પછી નીચે મુજબ અવલોકન અને ઠરાવ્યું છે:

'૧૨. સર્વોચ્ચ અદાલતે અમિતભાઈ અનિલચંદ્ર શાહ વિરુદ્ધ સી. બી. આઈ અને અન્ય, એઆઈઆર ૨૦૧૩ એસસી ૩૭૮૪ ના કેસમાં આ વિષય પરના તેના અગાઉના ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપીને કાયદાની વિગતવાર ચર્ચા કરી છે જેમાં ટી.ટી.એન્ટોની વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અન્ય, એઆઈઆર ૨૦૦૧ એસસી ૨૬૩૧ તેમજ બાબુભાઈ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત અને અન્ય, ૨૦૧૦ (૧૨) એસસીસી ૨૫૪ નો સમાવેશ થાય છે.

૩૨. આ કોર્ટે કાયદાના અર્થઘટન અંગે સતત કાયદો ઠરાવ્યો છે કે, એક જ વ્યવહાર (ટ્રાન્ઝેક્શન) ના ભાગરૂપે થયેલા ગુના અથવા જુદા જુદા ગુનાઓ અંગે બીજી એફઆઈઆર માત્ર અમાન્ય જ નથી પરંતુ તે બંધારણની કલમ ૨૧ નું ઉલ્લંઘન કરે છે. ટી.ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત) માં, આ કોર્ટે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું છે કે બીજી એફઆઈઆરની નોંધણી (જે કોસ કેસ નથી) તે બંધારણની કલમ ૨૧ નું ઉલ્લંઘન કરે છે. તે ચુકાદાના ફકરા નંબર ૧૮, ૨૦ અને ૨૭ ના નીચેના તારણો સુસંગત છે જે નીચે મુજબ છે:

૧૮. સીઆરપીસીની યોજના એવી છે કે પોલીસ સ્ટેશનના ઇન્ચાર્જ અધિકારીએ સંજોય (કોન્સિડેબલ) ગુનો બન્યો હોવાની માહિતી મળવા પર, પ્રથમ માહિતી અહેવાલની નોંધણીના આધારે સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૬ અથવા ૧૫૭ માં જોગવાઈ કર્યા મુજબ તપાસ શરૂ કરવાની હોય છે. તપાસ પૂર્ણ થયા પછી અને એકત્રિત કરવામાં આવેલા પુરાવાના આધારે, તેમણે સીઆરપીસીની કલમ ૧૬૮ અથવા ૧૭૦ હેઠળ, જે પણ પરિસ્થિતિ હોય તે મુજબ, અભિપ્રાય બાંધવાનો હોય છે અને સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩(૨) હેઠળ સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટને પોતાનો અહેવાલ

મોકલવાનો હોય છે. જોકે, આવો અહેવાલ ફાઈલ કર્યા પછી પણ જો તેમની પાસે વધુ માહિતી અથવા સામગ્રી આવે, તો તેમણે નવી એફઆઈઆર નોંધવાની જરૂર નથી; તેઓ વધુ તપાસ કરવા માટે સત્તા ધરાવે છે, સામાન્ય રીતે કોર્ટની પરવાનગીથી, અને જ્યાં વધુ તપાસ દરમિયાન તેઓ વધુ પુરાવા, મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી એકત્રિત કરે છે, ત્યારે તેઓ એક અથવા વધુ વધારાના અહેવાલો સાથે તે મોકલવા બંધાયેલા છે; આ સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩ ની પેટા-કલમ (૮) નો અર્થ છે. ૨૦. ઉપરોક્ત ચર્ચા પરથી એવું ફલિત થાય છે કે સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪, ૧૫૫, ૧૫૬, ૧૫૭, ૧૬૨, ૧૬૯, ૧૭૦ અને ૧૭૩ ની જોગવાઈઓની યોજના હેઠળ માત્ર સંજોય ગુનો બનવા અંગેની સૌથી વહેલી અથવા પ્રથમ માહિતી જ સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ ની જરૂરિયાતોને સંતોષે છે. આમ બીજી એફઆઈઆર હોઈ શકે નહીં અને પરિણામે સમાન સંજોય ગુના અથવા સમાન ઘટના અથવા પ્રસંગ જેનાથી એક અથવા વધુ સંજોય ગુનાઓ ઉદ્ભવે છે તેના સંબંધમાં દરેક અનુગામી માહિતી મળવા પર નવી તપાસ થઈ શકે નહીં. સંજોય ગુના અથવા સંજોય ગુનાઓ અથવા ગુનાઓ ઉદ્ભવતી ઘટના વિશે માહિતી મળવા પર અને સ્ટેશન ડાયરીમાં એફઆઈઆર નોંધવા પર, પોલીસ સ્ટેશનના ઈન્ચાર્જ અધિકારીએ માત્ર એફઆઈઆરમાં નોંધાયેલા સંજોય ગુનાની જ તપાસ કરવાની નથી પરંતુ તે જ વ્યવહાર અથવા તે જ ઘટના દરમિયાન બનેલા અન્ય સંબંધિત ગુનાઓની પણ તપાસ કરવાની હોય છે અને સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩ માં જોગવાઈ કર્યા મુજબ એક અથવા વધુ અહેવાલો ફાઈલ કરવાના હોય છે.

૨૭. બંધારણની કલમ ૧૮ અને ૨૧ હેઠળ નાગરિકોના મૂળભૂત અધિકારો અને સંજોય ગુનાની તપાસ કરવાની પોલીસની વ્યાપક સત્તા વચ્ચે ન્યાયી સંતુલન કોર્ટ દ્વારા જાળવવું જોઈએ. આમાં કોઈ વિવાદ હોઈ શકે નહીં કે સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩ ની પેટા-કલમ (૮) પોલીસને વધુ તપાસ કરવાની, વધુ પુરાવા (મૌખિક અને દસ્તાવેજી બંને) મેળવવાની અને મેજિસ્ટ્રેટને વધુ અહેવાલ અથવા અહેવાલો મોકલવાની સત્તા આપે છે. જોકે, નારંગ કેસમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે કોર્ટની પરવાનગી સાથે વધુ તપાસ હાથ ધરવી યોગ્ય રહેશે. તેમ છતાં, તપાસની વ્યાપક સત્તા નાગરિકને સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩(૨) હેઠળ આખરી અહેવાલ ફાઈલ કરતા પહેલા અથવા પછી ક્રમિક એફઆઈઆર દાખલ કરવાના પરિણામે, એક અથવા વધુ સંજોય ગુનાઓને જન્મ આપતી સમાન ઘટનાના સંબંધમાં દરેક વખતે નવી પોલીસ તપાસ હેઠળ લાવવાની મંજૂરી આપતી નથી. તે સ્પષ્ટપણે સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ અને ૧૫૬ ના દાયરાની બહાર હશે, અને પ્રસ્તુત કેસમાં તપાસની વૈધાનિક સત્તાનો દુરુપયોગ ગણાશે. અમારા મતે બીજી અથવા ક્રમિક એફઆઈઆરના આધારે નવી તપાસનો કેસ, જે કાઉન્ટર-કેસ નથી, જે સમાન અથવા સંબંધિત સંજોય ગુનાના સંબંધમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો છે જે સમાન વ્યવહારના ભાગરૂપે આચરવામાં આવ્યો હોવાનો આક્ષેપ છે અને જેના સંબંધમાં પ્રથમ એફઆઈઆરના આધારે તપાસ ચાલુ છે અથવા કલમ ૧૭૩(૨) હેઠળ આખરી અહેવાલ મેજિસ્ટ્રેટને મોકલવામાં આવ્યો છે, તે સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ અથવા બંધારણની કલમ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે યોગ્ય કેસ હોઈ શકે છે. આ કોર્ટ દ્વારા કાયદાની ઉપરોક્ત જાહેરાત

અપવાદો સિવાયના કોઈપણ અનુગામી ન્યાયિક ચુકાદાઓમાં ક્યારેય હળવી કરવામાં આવી નથી.

૩૩. વિદ્વાન એએસજી શ્રી રાવલે, ટી. ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત) નો સંદર્ભ આપીને રજૂઆત કરી હતી કે સદર સિદ્ધાંતો આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોને લાગુ પડતા નથી કારણ કે સદર ચુકાદામાં એવો ગુણોત્તર (રેશિયો) સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો છે કે સમાન ગુના અથવા ઘટના સંબંધિત બે એફઆઈઆર હોઈ શકે નહીં. વિદ્વાન એએસજીએ વધુમાં ધ્યાન દોર્યું હતું કે વર્તમાન કેસમાં, બે અલગ ઘટનાઓ/પ્રસંગો છે, જેમાં એક તુલસીરામ પ્રજાપતિની મદદથી સોહરાબુદ્દીનની હત્યા કાવતરા સંબંધિત છે અને બીજી સોહરાબુદ્દીનની હત્યાના અગાઉના કાવતરાના સંભવિત સાક્ષી – તુલસીરામ પ્રજાપતિની હત્યા કરવાના કાવતરા સંબંધિત છે. અમે વિદ્વાન એએસજીની દલીલ સ્વીકારવા અસમર્થ છીએ. હકીકતમાં, નવી એફઆઈઆરની નોંધણી અમાન્ય અને બંધારણની કલમ ૨૧ નું ઉલ્લંઘન કરતી કાયદાની ઉપરોક્ત જોગવાઈ આ કોર્ટના નીચેના અનુગામી ચુકાદાઓમાં પુનરાવર્તિત અને પુનઃ પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે:

૧. ઉપકાર સિંહ વિરુદ્ધ વેદ પ્રકાશ (૨૦૦૪) ૧૩ એસસીસી ૨૯૨
૨. બાબુભાઈ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત અને અન્ય (૨૦૧૦) ૧૨ એસસીસી ૨૫૪
૩. ચિન્ના શિવરાજ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ એ.પી. એઆઈઆર ૨૦૧૧ એસસી ૬૦૪

૪. સી. મુનિયપ્પન વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ તમિલનાડુ (૨૦૧૦) ૯ એસસીસી ૫૬૬.

સી. મુનિયપ્પન (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, આ કોર્ટે પરિણામ કસોટી (કોન્સીક્વન્સ ટેસ્ટ) સમજાવી હતી, એટલે કે, જો બીજી એફઆઈઆરનો ભાગ બનતો ગુનો પ્રથમ એફઆઈઆરમાં કથિત ગુનાના પરિણામે ઉદ્ભવે છે, તો બંને એફઆઈઆર દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલા ગુનાઓ સમાન છે અને તે મુજબ, બીજી એફઆઈઆર કાયદામાં અમાન્ય ગણાશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, બંને એફઆઈઆરમાં આવરી લેવામાં આવેલા ગુનાઓને પ્રથમ એફઆઈઆરના ભાગ તરીકે ગણવા પડશે. પ્રસ્તુત કેસમાં, ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાં સ્થાપિત સિદ્ધાંતો, ખાસ કરીને સી. મુનિયપ્પન (ઉપરોક્ત) તેમજ ચિન્ના શિવરાજ (ઉપરોક્ત) મા, સંપૂર્ણ રીતે લાગુ પડે છે કારણ કે સીબીઆઈના પોતાના જણાવ્યા મુજબ આ એવો કેસ છે જ્યાં:-

(i) મોટું કાવતરું કથિત રીતે નવેમ્બર, ૨૦૦૫ માં શરૂ થયું હતું અને ડિસેમ્બર, ૨૦૦૬ માં નકલી એન્કાઉન્ટરમાં તુલસીરામ પ્રજાપતિની હત્યામાં પરિણમ્યું હતું;

(ii) તુલસીરામ પ્રજાપતિનું કથિત નકલી એન્કાઉન્ટર સોહરાબુદ્દીન અને કૌસરબીના અગાઉના નકલી એન્કાઉન્ટરનું પરિણામ હતું કારણ કે તુલસીરામ પ્રજાપતિ સોહરાબુદ્દીન અને કૌસરબીના અપહરણ અને પરિણામે થયેલી હત્યાના પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી હતા; અને

(iii) તુલસીરામ પ્રજાપતિને કથિત રીતે સમાન કાવતરાના ભાગરૂપે આરોપી પોલીસ અધિકારીઓના નિયંત્રણ હેઠળ રાખવામાં આવ્યા હતા, જ્યાં સુધી તેમની કથિત રીતે નકલી

એન્કાઉન્ટરમાં હત્યા કરવામાં આવી ન હતી. સીબીઆઈ દ્વારા રજૂ કરાયેલી હકીકતલક્ષી પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, આ કોર્ટ દ્વારા સી. મુનિયપ્પન (ઉપરોક્ત) માં સ્થાપિત ગુણોત્તર, એટલે કે માત્ર બે અલગ ફરિયાદો નોંધાવવાનો અર્થ એ નથી કે તેઓને એકસાથે જોડી શકાય નહીં અને એક ચાર્જશીટ ફાઇલ કરી શકાય નહીં [જુઓ ટી.ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત)].

૩૫. અરજદારના વિદ્વાન વકીલે આ કોર્ટના નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે જેણે સમાન વ્યવહાર સમજાવ્યો છે:

- i) બાબુલાલ વિરુદ્ધ એમ્પરર, એઆઈઆર ૧૯૩૮ પીસી ૧૩૦
- ii) એસ. સ્વામીરથનમ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ મદ્રાસ, એઆઈઆર ૧૯૫૭ એસસી ૩૪૦
- iii) સ્ટેટ ઓફ એ.પી. વિરુદ્ધ કંદીમલા સુબ્બૈયા અને અન્ય, એઆઈઆર ૧૯૬૧ એસસી ૧૨૪૧
- iv) સ્ટેટ ઓફ એ.પી. વિરુદ્ધ ચીમલાપાટી ગણેશ્વર રાવ અને અન્ય, એઆઈઆર ૧૯૬૩ એસસી ૧૮૫૦

૩૬. બાબુલાલ (ઉપરોક્ત) માં, પ્રિવી કાઉન્સિલે ઠરાવ્યું છે કે જો અસંખ્ય વ્યક્તિઓ ગુના કરવા માટે કાવતરું ઘડે છે, અને કાવતરાના અમલીકરણમાં દેખીતા ફૃત્યો કરે છે (એક એવી પરિસ્થિતિ જે એકના ફૃત્યને દરેક અને તમામ કાવતરાખોરોનું ફૃત્ય બનાવે છે), તો આ ફૃત્યો સમાન વ્યવહાર દરમિયાન કરવામાં આવે છે, જે કાવતરા અને તેના હેઠળ કરવામાં આવેલા ફૃત્યોને આવરી લે છે. સામાન્ય સમજૂતી અને કરાર જે કાવતરું બનાવે છે, તે તેના અમલીકરણમાં કરવામાં આવેલા ફૃત્યોને એકીકૃત કરવાનું કામ કરે છે.

૩૬. સ્વામીરથનમ (ઉપરોક્ત) માં, ફક્ત ૭ માં નીચેનું તારણ સુસંગત છે:

૬. અપીલકર્તા અબુ બકર વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ચાર્જિસનું ખોટું જોડાણ (મિસજોઈન્ડર ઓફ ચાર્જિસ) થયું છે કારણ કે એકબીજાથી અલગ અસંખ્ય કાવતરાઓને એકસાથે જોડીને એક જ ટ્રાયલમાં ચલાવવામાં આવ્યા હતા. જોકે, સ્વામીરથનમના વકીલે આ રજૂઆત કરી ન હતી. અમે ચાર્જની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરી છે અને રજૂ કરાયેલી દલીલ સ્વીકારવા માટે કોઈ આધાર મળ્યો નથી. જે રીતે ચાર્જ ઘડવામાં આવ્યો છે, તે એક જ કાવતરું દર્શાવે છે, જોકે તે અસંખ્ય વર્ષો સુધી ફેલાયેલું છે. કાવતરાનો માત્ર એક જ હેતુ હતો અને તે જનતાના સભ્યોને છેતરવાનો હતો. વર્ષો દરમિયાન અન્ય લોકો કાવતરામાં જોડાયા અથવા કાવતરાના અમલીકરણમાં છેતરપિંડીની અસંખ્ય ઘટનાઓ બની તે હકીકતથી કાવતરું બદલાયું નથી અને એક કાવતરું અસંખ્ય કાવતરામાં વિભાજિત થયું નથી. એવું સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે ભલે મોડસ ઓપરેન્ડી સમાન હોય, પણ છેતરપિંડીના અસંખ્ય કિસ્સાઓ સમાન વ્યવહારનો ભાગ નહોતા. શારપુરજી સોરાબજી વિરુદ્ધ એમ્પરર, એઆઈઆર ૧૯૩૬ બોમ ૧૫૪ (એ) અને ચોરાગુડી વેંકટાદારી, ઈન રે. આઈએલઆર ૩૩ મેડ ૫૦૨ (બી) ના કેસો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. આ કેસો આ મુદ્દા પર નથી.

બોમ્બેના કેસમાં કાવતરાનો કોઈ ચાર્જ ઘડવામાં આવ્યો નહોતો અને મદ્રાસના કેસમાં ચુકાદો ઈન્ડિયન પીનલ કોડમાં કલમ ૧૨૦-બી ઉમેરવામાં આવી તે પહેલાં આપવામાં આવ્યો હતો.

પ્રસ્તુત કેસમાં, છેતરપિંડીના કિસ્સાઓ કાવતરાના અમલીકરણમાં હતા અને તેથી તે સમાન વ્યવહારના ભાગ હતા.

૩૮. કંદીમદ્દા સુબ્જેયા (ઉપરોક્ત) મા, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું કે જ્યાં કથિત ગુનો સમાન વ્યવહાર દરમિયાન કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યાં કલમ ૨૩૪(૧) દ્વારા લાદવામાં આવેલી મર્યાદા લાગુ થઈ શકે નહીં.

૩૯. ચીમલાપાટી ગણેશ્વર રાવ (ઉપરોક્ત) મા, જૂના કોડની કલમ ૨૩૯ (નવા કોડની કલમ ૨૨૦) ના દાયરાને ધ્યાનમાં લેતા, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું:

૨૮. અલ્હાબાદ વડી અદાલતનો ટી. બી. મુખર્જી કેસનો ચુકાદો સીધો આ મુદ્દા પર છે અને સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે કલમ ૨૩૯ ની જુદી જુદી કલમો પરસ્પર વિશિષ્ટ છે એ અર્થમાં કે કોઈપણ એક કેસમાં બે અથવા વધુ કલમોની જોગવાઈઓને જોડવી અને અંશતઃ એક કલમની જોગવાઈઓ લાગુ કરીને અને અંશતઃ અન્ય અથવા બીજી કલમોની જોગવાઈઓ લાગુ કરીને અસંખ્ય વ્યક્તિઓનો સંયુક્ત ટ્રાયલ ચલાવવો શક્ય નથી. આ કેસમાં વિવિધ વડી અદાલતોના અસંખ્ય ચુકાદાઓ અને પ્રિવી કાઉન્સિલના એક ચુકાદા પર વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. નિઃશંકપણે, જેમ આ કેસમાં યોગ્ય રીતે ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે તેમ, અલગ ટ્રાયલ એ સામાન્ય નિયમ છે અને સંયુક્ત ટ્રાયલ એ અપવાદ છે. પરંતુ જ્યારે આ સિદ્ધાંતને સમજવો અને તેનું પાલન કરવું સરળ છે જ્યાં માત્ર એક જ વ્યક્તિ આરોપી છે અને એક કરતાં વધુ વ્યક્તિઓના કૃત્યોની ક્રિયાપ્રતિક્રિયા અથવા હસ્તક્ષેપ આવતો નથી, ત્યારે જ્યાં

અસંખ્ય વ્યક્તિઓ દ્વારા સમાન કૃત્ય આચરવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં તે તમામ વ્યક્તિઓનો અલગ-અલગ ટ્રાયલ ચલાવવો માત્ર અસુવિધાજનક જ નહીં પરંતુ અવિચારી પણ હશે. આનાથી ટ્રાયલની બિનજરૂરી વિવિધતા થશે જેમાં સાક્ષીઓને ટાળી શકાય તેવી અસુવિધા થશે અને જાહેર સમય અને નાણાંનો બિનજરૂરી ખર્ચ થશે. અલગ ટ્રાયલની પ્રક્રિયા અપનાવવાથી આરોપી વ્યક્તિઓને કોઈ અનુરૂપ ફાયદો મળી શકે નહીં. જોકે, જ્યાં અસંખ્ય આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા અસંખ્ય ગુનાઓ આચરવામાં આવ્યા હોવાનો આક્ષેપ હોય, ત્યાં અલગ ટ્રાયલના સામાન્ય નિયમનું પાલન કરવું વધુ વ્યાજબી હોઈ શકે છે. પરંતુ અહીં પણ, જો તે ગુનાઓ સંપૂર્ણપણે અસંબંધિત હોવાનો આક્ષેપ ન હોય પરંતુ સમાન વ્યવહારના ભાગરૂપ હોય, તો અલગ ટ્રાયલને ન્યાયી ઠેરવતો એકમાત્ર વિચાર આરોપી વ્યક્તિઓને પોતાનો બચાવ કરવામાં થતી મૂંઝવણ અથવા મુશ્કેલી હશે. અમે વડી અદાલત સાથે સંપૂર્ણપણે સંમત છીએ કે સંયુક્ત ટ્રાયલ કોઈ સિદ્ધાંત પર આધારિત હોવો જોઈએ. &.

૪૨. બાબુભાઈ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, તે જ બેન્ચે એક કરતાં વધુ એફઆઈઆરની સ્વીકાર્યતા અને સમાનતાની કસોટી પર વિચાર કર્યો હતો. સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ હેઠળ એફઆઈઆર, તપાસની શરૂઆત, સીઆરપીસીની કલમ ૧૬૯ અથવા ૧૭૦ હેઠળ અભિપ્રાય બાંધવો, સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩ હેઠળ પોલીસ અહેવાલ અને સીઆરપીસીની કલમ ૧૬૨ હેઠળના નિવેદનો સમજાવ્યા પછી, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે કોર્ટે બંને એફઆઈઆરને જન્મ આપતા હકીકતો અને સંજોગોની તપાસ કરવાની હોય છે અને બંને એફઆઈઆર સમાન વ્યવહારના બે

અથવા વધુ ભાગો ધરાવતી ઘટનાઓ સંબંધિત છે કે સમાન પ્રસંગ અંગેની સમાન ઘટના સંબંધિત છે તે શોધવા માટે સમાનતાની કસોટી લાગુ કરવાની હોય છે. આ કોર્ટે વધુમાં ઠરાવ્યું કે જો જવાબ હકારાત્મક હોય, તો બીજી એફઆઈઆર રદ કરવાપાત્ર છે. એવું વધુમાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જો વિપરીત સાબિત થાય, જ્યાં બીજી એફઆઈઆરમાં વિગતો અલગ હોય અને તે બે અલગ અલગ ઘટનાઓ/ગુનાઓ સંબંધિત હોય, તો બીજી એફઆઈઆર સ્વીકાર્ય છે. આ કોર્ટે વધુમાં સમજાવ્યું કે જો સમાન ઘટના સંબંધિત પ્રથમ એફઆઈઆરના આરોપી અલગ વિગતો અથવા વળતી રજૂઆત સાથે સામે આવે, તો બંને એફઆઈઆર પર તપાસ હાથ ધરવી જોઈએ. ચુકાદા પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જો બે એફઆઈઆર બે અલગ અલગ ઘટનાઓ/ગુનાઓ સંબંધિત હોય, તો બીજી એફઆઈઆર સ્વીકાર્ય છે. પ્રસ્તુત કેસમાં હકીકતલક્ષી પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, તે ચુકાદાનો ગુણોત્તર સીબીઆઈના કેસમાં મદદરૂપ નથી.

૧૩. હું સુરેન્દર કૌશિક અને અન્ય વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. અને અન્યના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપી શકું છું, જે ૨૦૧૩ ક્રિ. એલ. જે. ૧૫૭૦ માં નોંધાયેલ છે, જેમાં ફકરા ૧૩ થી ૨૫ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૧૩. ઉભા થયેલા મુદ્દાની યોગ્ય સમજ માટે, ચોક્કસ સત્તાધિકારીઓનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી છે જે કયા સંજોગોમાં બીજી એફઆઈઆર અસ્વીકાર્ય છે તેના પર મહત્વનો પ્રકાશ ફેંકશે. રામ લાલ નારંગ (ઉપરોક્ત) માં, આ કોર્ટ એવા કેસની હકીકતો અને સંજોગો સાથે કામ કરી રહી હતી જ્યાં બે એફઆઈઆર નોંધવામાં

આવી હતી અને બે ચાર્જશીટ ફાઇલ કરવામાં આવી હતી. બેન્ચે એ હકીકતની નોંધ લીધી કે બીજા કેસનો વિષય બનેલું કાવતરું પ્રથમ કેસનો વિષય બનેલા કાવતરા સમાન હોવાનું કહી શકાય નહીં અને વધુમાં કાવતરાખોરો અલગ હતા, જોકે પ્રથમ કેસનો વિષય બનેલું કાવતરું કદાચ બીજા કેસનો વિષય બનેલા કાવતરાના ભાગ તરીકે બહાર આવ્યું હોવાનું કહી શકાય. વિવિધ પાસાઓ ધ્યાનમાં લીધા પછી, એવો અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો છે કે એવા પ્રસંગો આવી શકે છે જ્યારે પ્રથમથી સ્વતંત્ર રીતે શરૂ થયેલી બીજી તપાસમાં પ્રથમ તપાસ દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલા ગુનાઓ સહિતના વ્યાપક ગુનાઓ બહાર આવી શકે છે. આ અભિપ્રાય ધરાવતા, કોર્ટને અનુગામી એફઆઈઆરના આધારે તપાસમાં કોઈ ખામી જણાઈ નથી.

૧૪. ટી. ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત) મા, આરોપી વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સમાન ઘટના સંબંધિત એફઆઈઆર તરીકે સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ હેઠળ નવી માહિતીની નોંધણી માન્ય નથી અને તેથી, તપાસ સહિત તેના અનુસંધાનમાં લેવાયેલા તમામ પગલાં ગેરકાયદેસર અને રદ કરવાપાત્ર હતા. બેન્ચે, સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪, ૧૫૫, ૧૫૬, ૧૫૭, ૧૬૨, ૧૬૯, ૧૭૦ અને ૧૭૩ ની જોગવાઈઓની યોજનાનું વિશ્લેષણ કરીને ઠરાવ્યું કે સંજોગ ગુનો બનવા અંગેની સૌથી વહેલી અથવા પ્રથમ માહિતી જ સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ ની જરૂરિયાતોને સંતોષે છે અને તેથી, બીજી એફઆઈઆર હોઈ શકે નહીં અને પરિણામે, સમાન સંજોગ ગુનો અથવા સમાન ઘટના અથવા પ્રસંગ જેનાથી એક અથવા વધુ સંજોગ ગુનાઓ ઉદ્ભવે છે તેના સંબંધમાં દરેક અનુગામી માહિતી મળવા પર નવી તપાસ થઈ શકે નહીં. એવું

વધુમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે સંજોય ગુના અથવા સંજોય ગુનાઓ અથવા ગુનાઓ ઉદ્ભવતી ઘટના વિશે માહિતી મળવા પર અને સ્ટેશન ડાયરીમાં એફઆઈઆર નોંધવા પર, પોલીસ સ્ટેશનના ઇન્ચાર્જ અધિકારીએ માત્ર એફઆઈઆરમાં નોંધાયેલા સંજોય ગુનાની જ તપાસ કરવાની નથી પરંતુ સમાન વ્યવહાર અથવા સમાન ઘટના દરમિયાન બનેલા અન્ય સંબંધિત ગુનાઓની પણ તપાસ કરવાની હોય છે અને સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩ માં જોગવાઈ કર્યા મુજબ એક અથવા વધુ અહેવાલો ફાઈલ કરવાના હોય છે.

૧૫. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે સદર કેસમાં, બે ન્યાયાધીશોની બેન્ચે રામ લાલ નારંગ (ઉપરોક્ત) માં આપેલા સિદ્ધાંતને સમજાવ્યો અને અલગ પાડ્યો કે ખરો પ્રશ્ન એ હતો કે શું બે કાવતરાં સાચી રીતે અને સારમાં સમાન હતા અને ઠરાવ્યું કે બંને કેસોમાં કાવતરાં સમાન નહોતા. તે વધુમાં જણાવવા આગળ વધ્યું કે કોર્ટે બીજી એફઆઈઆરની ગેરકાયદેસરતા અને તેના આધારે કરાયેલી તપાસ દૂષિત હોવા અંગેની અપીલકર્તાની દલીલને ફગાવી ન હતી, પરંતુ હકીકતો પરથી જાણવા મળ્યું કે બંને એફઆઈઆર સાચી રીતે અને સારમાં અલગ હતી કારણ કે પ્રથમ નાનું કાવતરું હતું અને બીજું મોટું કાવતરું હતું જે આખરે બહાર આવ્યું હતું. ત્યારબાદ, બેન્ચે નીચે મુજબ સમજાવ્યું: –

૧૯૭૩ સીઆરપીસી ખાસ કરીને સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ અહેવાલ મોકલ્યા પછી વધુ તપાસ માટે અને સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩(૮) હેઠળ સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટને વધુ અહેવાલ અથવા અહેવાલો મોકલવા માટે જોગવાઈ કરે છે. તે

પરથી ફલિત થાય છે કે જો બંને એફઆઈઆર – પ્રથમ અને બીજી – માં આક્ષેપોનો મુખ્ય ભાગ (ગ્રેવામેન) સાચી રીતે અને સારમાં સમાન હોય, તો બીજી એફઆઈઆર નોંધવી અને નવી તપાસ કરવી અને સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩ હેઠળ અહેવાલ મોકલવો અનિયમિત ગણાશે અને કોર્ટ તેની નોંધ લઈ શકશે નહીં.

૧૬. ઉપકાર સિંહ (ઉપરોક્ત) માં, ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચ ટી. ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સ્થાપિત કાયદાની શુદ્ધતા સંબંધિત મુદ્દાને સંબોધિત કરી રહી હતી. મોટી બેન્ચે એ હકીકતની નોંધ લીધી કે પ્રથમ સામાવાળા દ્વારા તારીખ ૨૦ મે, ૧૯૯૫ ના રોજ સવારે ૧૦.૦૦ વાગ્યે સિખેરા પોલીસ સ્ટેશનમાં ગામ ફહીમપુર કલાન ખાતે અપીલકર્તા અને અન્ય કેટલાક વ્યક્તિઓ સામે ચોક્કસ આક્ષેપો કરતી ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી. સદર ફરિયાદના આધારે પોલીસે આઈપીસીની કલમ ૪૫૨ અને ૩૦૭ હેઠળ ગુનો નોંધ્યો હતો. અપીલકર્તાએ તેમના અને તેમના પરિવારના સભ્યો સામે આઈપીસીની કલમ ૫૦૬ અને ૩૦૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના કરવા બદલ સામાવાળાઓ સામે તે જ ઘટના અંગે ફરિયાદ નોંધાવી હતી. સદર ફરિયાદ સંબંધિત પોલીસ દ્વારા સ્વીકારવામાં ન આવતા, તેમણે મજબૂરીના સંજોગોમાં, જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી, જેમણે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ કેસ જણાતા, સંબંધિત પોલીસ સ્ટેશનને સદર ફરિયાદમાં આરોપી વ્યક્તિઓ સામે ગુનો નોંધવા અને તેની તપાસ કરવા અને અહેવાલ રજૂ કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. સદર નિર્દેશના આધારે, આઈપીસીની કલમ ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯ અને ૩૦૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે ગુના નંબર ૪૮-એ ઓફ ૧૯૯૫

નોંધવામાં આવ્યો હતો. મેજિસ્ટ્રેટના નિર્દેશને પડકારતા, વિદ્વાન સેશન્સ જજ સમક્ષ રિવિઝન અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી જેમણે સદર નિર્દેશ રદ કર્યો હતો. વિદ્વાન સેશન્સ જજના આદેશથી નારાજ થઈને, અલ્હાબાદ ખાતેની વડી અદાલત સમક્ષ કિમિનલ મિસલેનિયસ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી અને વડી અદાલતે રામ મોહન ગર્ગ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. માં તેના અગાઉના ચુકાદાને અનુસરીને રિવિઝન ફગાવી દીધી હતી. મુદ્દા સાથે કામ કરતી વખતે, આ કોર્ટે ટી.ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત) ના ફકરા ૧૮ નો સંદર્ભ લીધો અને તેની સમજ કેવી રીતે લેવામાં આવી તેની નોંધ લીધી: –

૧૧. સર્વોચ્ચ અદાલતનું ટી. ટી. એન્ટોનીના સદર કેસમાં આ અવલોકન સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એ રીતે સમજવામાં આવ્યું છે કે કોડ સમાન ઘટનામાંથી ઉદ્ભવતી બીજી ફરિયાદ દાખલ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે. તે આધારે અને ટી. ટી. એન્ટોની કેસના સદર ચુકાદા પર આધાર રાખીને અમારી સમક્ષ એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે એકવાર એક પક્ષની ફરિયાદ પર એફઆઈઆર નોંધાઈ જાય પછી કાઉન્ટર-કેસના સ્વરૂપમાં બીજી એફઆઈઆર નોંધી શકાય નહીં અને સદર બીજી ફરિયાદના આધારે કોઈ તપાસ હાથ ધરી શકાય નહીં.

૧૭. એવું અવલોકન કર્યા પછી, કોર્ટે ઠરાવ્યું કે ટી. ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદામાં ખરેખર કાયદાની એવી દરખાસ્ત સ્થાપિત કરવામાં આવી નથી જે સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા સમજવામાં આવી છે. બેન્ચે ટી. ટી. એન્ટોની

(ઉપરોક્ત) ના હકીકતલક્ષી સ્કોરનો સંદર્ભ લીધો અને નીચે મુજબ સમજાવ્યું:-

ઉપરોક્ત ચુકાદો કાળજીપૂર્વક વાંચ્યા પછી, અમને નથી લાગતું કે ટી. ટી. એન્ટોની વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કેરળના સદર કેસોમાં આ કોર્ટે કોઈ નારાજ વ્યક્તિને પ્રસ્તુત કેસની જેમ કાઉન્ટર-કેસ ફાઇલ કરવાથી વંચિત રાખી છે. આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે, બેન્ચે ટી. ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદાના ફક્ત ૨૭ નો સંદર્ભ લીધો જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે બીજી અથવા ક્રમિક એફઆઈઆરના આધારે નવી તપાસનો કેસ, જે કાઉન્ટર-કેસ નથી, જે સમાન અથવા સંબંધિત સંજોય ગુનાના સંબંધમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો છે જે સમાન વ્યવહારના ભાગરૂપે આચરવામાં આવ્યો હોવાનો આક્ષેપ છે અને જેના સંબંધમાં પ્રથમ એફઆઈઆરના આધારે તપાસ ચાલુ છે અથવા કલમ ૧૭૩(૨) હેઠળ આખરી અહેવાલ મેજિસ્ટ્રેટને મોકલવામાં આવ્યો છે, તે કોડની કલમ ૪૮૨ અથવા બંધારણની કલમ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે યોગ્ય કેસ હોઈ શકે છે.

ત્યારબાદ, ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું:
અમારા મતે, આ કોર્ટે તે કેસમાં માત્ર એટલું જ ઠરાવ્યું છે કે કેસની નોંધણી પછી સમાન આરોપી સામે તે જ ફરિયાદી અથવા અન્ય લોકો દ્વારા કોઈપણ વધુ ફરિયાદ કોડ હેઠળ પ્રતિબંધિત છે કારણ કે આ સંબંધમાં તપાસ પહેલેથી જ શરૂ થઈ ગઈ હશે અને સમાન આરોપી સામે વધુ ફરિયાદ મૂળ ફરિયાદમાં દર્શાવેલી હકીકતોમાં સુધારા સમાન ગણાશે, તેથી કોડની કલમ ૧૬૨ હેઠળ પ્રતિબંધિત રહેશે. આ કોર્ટના ધ્યાનમાં આવેલો આ પ્રતિબંધ, અમારા મતે, પ્રથમ ફરિયાદના આરોપી દ્વારા અથવા તેના પત્ની

સદર ઘટનાની અલગ વિગતો દર્શાવતી કાઉન્ટર-ફરિયાદ પર લાગુ પડતો નથી.

૧૮. એ નોંધવું જોઈએ કે સદર ચુકાદામાં, કારી ચૌધરી વિરુદ્ધ સીતા દેવી ના કેસનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એવો અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો છે કે સમાન કેસના સંબંધમાં સમાન આરોપી સામે બે એફઆઈઆર હોઈ શકે નહીં, પરંતુ જ્યારે સમાન ઘટના અંગે વિરોધી વિગતો હોય, ત્યારે તેઓ સામાન્ય રીતે બે અલગ અલગ એફઆઈઆરનું સ્વરૂપ લેશે અને સમાન તપાસ એજન્સી દ્વારા બંને હેઠળ તપાસ હાથ ધરી શકાય છે. સ્ટેટ ઓફ બિહાર વિરુદ્ધ જે.એ.સી. સાલ્દાન્યા ના કેસનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો જેમાં એ બાબત પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો છે કે વધુ તપાસ માટે નિર્દેશ આપવાની કોડની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ મેજિસ્ટ્રેટની સત્તા સ્પષ્ટપણે એક સ્વતંત્ર સત્તા છે અને તે પોલીસ એક્ટની કલમ ૩ હેઠળ દર્શાવ્યા મુજબ રાજ્ય સરકારની સત્તા સાથે વિરોધાભાસ ધરાવતી નથી.

૧૯. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે કોર્ટે રામ લાલ નારંગ (ઉપરોક્ત) માં વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાય સાથે પણ વ્યવહાર કર્યો અને નીચે મુજબ જણાવ્યું: – ૨૨. રામ લાલ નારંગ વિરુદ્ધ સ્ટેટ (દિલ્લી એડમિન) ના કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદા પર નજર નાખતા એ પણ દર્શાવે છે કે એવા કેસોમાં પણ જ્યાં અગાઉની ફરિયાદ પહેલેથી જ નોંધાયેલ છે, કાઉન્ટર ફરિયાદ સ્વીકાર્ય છે પરંતુ તે આગળ વધે છે અને ઠરાવે છે કે એવા કેસોમાં પણ જ્યાં પ્રથમ ફરિયાદ નોંધાયેલ છે અને તપાસ શરૂ કરવામાં આવી છે, તપાસ દરમિયાન એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે તે જ ફરિયાદી દ્વારા વધુ

ફરિયાદ દાખલ કરવી શક્ય છે. અલબત્ત, રામ લાલ નારંગ કેસમાં સ્થાપિત કાયદાની આ વ્યાપક દરખાસ્ત પર પ્રસ્તુત કેસમાં આધાર રાખવો અમારા માટે જરૂરી નથી. એટલું કહેવું પૂરતું છે કે રામ લાલ નારંગ કેસમાં ચર્ચા કારી ચોંધરી અને સ્ટેટ ઓફ બિહાર વિરુદ્ધ જે. એ. સી. સાલ્વાન્ડા ના ચુકાદાઓની સમાન લાઇન પર જ છે. જોકે, એ નોંધવું જોઈએ કે ટી. ટી. એન્ટોની કેસમાં, રામ લાલ નારંગ કેસની નોંધ લેવામાં આવી હતી પરંતુ કોર્ટે.

૨૦. વધુ સ્પષ્ટતા કરતા, કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે જો ટી. ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત) માં આ કોર્ટ દ્વારા સ્થાપિત કાયદો એ સ્વીકારવા માટે હોય કે કાઉન્ટર ફરિયાદ તરીકે દાખલ કરાયેલ સમાન ઘટના સંબંધિત બીજી ફરિયાદ કોડ હેઠળ પ્રતિબંધિત છે, તો આવા નિષ્કર્ષ ગંભીર પરિણામો તરફ દોરી જશે કારણ કે ખરો આરોપી ખોટી ફરિયાદ દાખલ કરવા અને અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી પોલીસ દ્વારા તેની નોંધણી કરાવવાની પ્રથમ તક ઝડપી શકે છે અને ત્યારબાદ તે પીડિતને ફરિયાદ નોંધાવવાથી વંચિત રાખશે.

૨૧. પાંડુરંગ ચંદ્રકાંત મ્હાત્રે (ઉપરોક્ત) મા, કોર્ટે ટી.ટી. એન્ટોની (ઉપરોક્ત), રમેશ બાબુરાવ દેવસ્કર વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર અને વિક્રમ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર નો સંદર્ભ લીધો અને એવો અભિપ્રાય આપ્યો કે સંજોગ ગુનો બનવા અંગેની સૌથી વહેલી માહિતીને પ્રથમ માહિતી અહેવાલ તરીકે ગણવાની હોય છે અને તે ફોજદારી કાયદાને ગતિમાં લાવે છે અને તપાસ તે આધારે શરૂ થાય છે. જોકે પ્રથમ માહિતી અહેવાલ ઘટનાઓનો જ્ઞાનકોશ હોવાની અપેક્ષા નથી, તેમ છતાં કોડની કલમ ૧૫૪(૧) હેઠળ પ્રથમ માહિતી અહેવાલ બનવા માટે પોલીસને મળેલી માહિતીમાં

ઘટનાની કેટલીક આવશ્યક અને સંબંધિત વિગતો હોવી જોઈએ. સંજોગ ગુનો બનવા અંગેની ગૂઢ માહિતી, આવી માહિતીની પ્રકૃતિ અને વિગતોને ધ્યાનમાં લીધા વગર, પ્રથમ માહિતી અહેવાલ તરીકે ગણી શકાય નહીં. એવું જણાવ્યા પછી, બેન્ચે પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો કે શું પીડબ્લ્યુ-પ દ્વારા આપવામાં આવેલી સામાન્ય ડાયરીમાં નોંધાયેલી ઘટના અંગેની માહિતી સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ ના અર્થમાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલ છે અને જો તેમ હોય, તો તે સીઆરપીસીની કલમ ૧૬૨ હેઠળ બાધિત રહેશે. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે હકીકતોનું વિશ્લેષણ કરતા, કોર્ટે અભિપ્રાય આપ્યો કે પરિસ્થિતિને કાબૂમાં લેવા માટે પોલીસને ઘટનાસ્થળે ધસી જવા માટે આપવામાં આવેલી માહિતી અનિવાર્યપણે એફઆઈઆર સમાન ન હોઈ શકે.

૨૨. બાબુભાઈ (ઉપરોક્ત) મા, આ કોર્ટે, અગાઉના ચુકાદાઓનું સર્વેક્ષણ કર્યા પછી, એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે કોર્ટે બંને એફઆઈઆરને જન્મ આપતા હકીકતો અને સંજોગોની તપાસ કરવાની હોય છે અને બંને એફઆઈઆર સમાન વ્યવહારના બે અથવા વધુ ભાગો ધરાવતી ઘટનાઓ સંબંધિત છે કે સમાન પ્રસંગ અંગેની સમાન ઘટના સંબંધિત છે તે શોધવા માટે સમાનતાની કસોટી લાગુ કરવાની હોય છે. જો જવાબ હકારાત્મક હોય, તો બીજી એફઆઈઆર રદ કરવાપાત્ર છે. જોકે, જો વિપરીત સાબિત થાય, જ્યાં બીજી એફઆઈઆરમાં વિગતો અલગ હોય અને તેઓ બે અલગ અલગ ઘટનાઓ/ગુનાઓ સંબંધિત હોય, તો બીજી એફઆઈઆર સ્વીકાર્ય છે. સમાન ઘટના સંબંધિત પ્રથમ એફઆઈઆરના આરોપી અલગ વિગતો અથવા વળતી રજૂઆત

સાથે સામે આવે તેવા કેસમાં, બંને એફઆઈઆર પર તપાસ હાથ ધરવી જોઈએ.

૨૩. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે સદર કેસમાં, કોર્ટે એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે વડી અદાલત યોગ્ય નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હતી કે બીજી એફઆઈઆર ૨૬ કરવાપાત્ર હતી કારણ કે બંને એફઆઈઆરમાં, આક્ષેપો સમાન ઘટના સંબંધિત હતા જે સમાન સ્થળે નજીકના સમયગાળામાં બની હતી અને તેથી, તેઓ સમાન વ્યવહારના બે ભાગ હતા.

૨૪. ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ પરથી, એ સ્પષ્ટપણે દેખાય છે કે એક જ અને સમાન ઘટના સંબંધિત બે એફઆઈઆરની નોંધણી સ્વીકાર્ય નથી. સમાનતાની વિભાવનાને મર્યાદિત અર્થ આપવામાં આવ્યો છે. તે સમાન અથવા સંબંધિત સંજોય ગુના સંબંધિત કાઉન્ટર એફઆઈઆર દાખલ કરવાનો સમાવેશ કરતી નથી. જે પ્રતિબંધિત છે તે કોડ હેઠળ કેસની નોંધણી પછી સમાન આરોપી સામે સમાન ફરિયાદી અને અન્ય લોકો દ્વારા કરવામાં આવતી કોઈપણ વધુ ફરિયાદ છે, કારણ કે તે સંબંધમાં તપાસ પહેલેથી જ શરૂ થઈ ગઈ હશે અને વધુ ફરિયાદની નોંધણીને મંજૂરી આપવી તે મૂળ ફરિયાદમાં દર્શાવેલી હકીકતોમાં સુધારા સમાન ગણાશે. જેમ ઉપકાર સિંહ (ઉપરોક્ત) માં ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચ દ્વારા વધુ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે, પ્રતિબંધ સમાન ઘટનાની અલગ વિગતો દર્શાવતી પ્રથમ એફઆઈઆરના આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપોને આવરી લેતો નથી. આમ, સમાન ઘટના સંબંધિત વિરોધી વિગતો જુદા જુદા સ્વરૂપો લે છે અને તે સંજોગોમાં, બે એફઆઈઆરની નોંધણી સ્વીકાર્ય છે.

૨૫. પ્રસ્તુત કેસમાં, અપીલકર્તાઓએ ચાર આરોપીઓ સામે એફઆઈઆર નંબર ૨૭૪ ૩૦૧૨ નોંધીને આક્ષેપ કર્યો હતો કે તેઓએ નકલી અને કપટપૂર્ણ દસ્તાવેજો તૈયાર કર્યા હતા. બીજી એફઆઈઆર અન્ય વ્યક્તિની વિનંતી પર કોડની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને વિદ્વાન એડિશનલ ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશના આધારે નોંધવામાં આવી હતી, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે તેઓ ન તો મીટિંગોમાં હાજર હતા કે ન તો તેમણે મીટિંગોના કોઈપણ ઠરાવો પર સહી કરી હતી અને આરોપીઓ, જેમાં હાલના અપીલકર્તા નંબર ૧ સહિત કુલ પાંચ વ્યક્તિઓ સામેલ છે, તેમણે દસ્તાવેજો બનાવ્યા હતા અને સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષ રજૂ કર્યા હતા. વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને કારણે એફઆઈઆર નંબર ૪૪૨ ૩૦૧૨ (જેણે ગુના નંબર ૪૮૧ ઓફ ૨૦૧૨ ને જન્મ આપ્યો) નોંધવામાં આવી હતી. એ નોંધવું જોઈએ કે, ફરિયાદ સોસાયટીની ગવર્નિંગ બોડીના અન્ય સભ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી અને આક્ષેપ એ હતો કે આરોપીઓ, જેઓ સંખ્યામાં બાર છે, તેમણે કાવતરું ઘડ્યું હતું અને જુદી જુદી તારીખોએ યોજાયેલી મીટિંગો સંબંધિત બનાવટી દસ્તાવેજો તૈયાર કર્યા હતા. સોસાયટીની મિલકત/ભંડોળ પચાવી પાડવાના સામાન્ય ઇરાદા સાથે સભ્યોની સહીઓ બનાવટી કરવાના અને રજિસ્ટ્રાર ઓફ સોસાયટીઝ સમક્ષ બનાવટી દસ્તાવેજો રજૂ કરવાના આક્ષેપો હતા. જો આરોપી વ્યક્તિઓની સંખ્યા અને આક્ષેપોની પ્રકૃતિની ચકાસણી કરવામાં આવે, તો તે સ્ફટિક જેવું સ્પષ્ટ થાય છે કે દરેક એફઆઈઆરનો એક અલગ વિસ્તાર (સ્પેક્ટ્રમ) છે. કરવામાં

આવેલા આક્ષેપો સ્પષ્ટ અને અલગ છે. તેને કાઉન્ટર ફરિયાદ તરીકે ગણી શકાય અને એમ કહી શકાય નહીં કે પ્રથમ એફઆઈઆરમાં જોવા મળતા આક્ષેપોમાં સુધારો કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. સમાનતાનો સિદ્ધાંત આકર્ષાય છે તેમ કહેવું અશક્ય છે. અમે એવું વિચારવા તરફ દોરાઈએ છીએ, કારણ કે જો સદર સિદ્ધાંત પ્રસ્તુત કેસને લાગુ કરવામાં આવે અને એફઆઈઆર રદ કરીને તપાસને અટકાવવામાં આવે, તો અન્ય બે એફઆઈઆરના ફરિયાદીઓ ન્યાયથી વંચિત રહી જશે. અપીલકર્તાઓએ ચોક્કસ વ્યક્તિઓ સામે આક્ષેપો કરતી એફઆઈઆર નોંધી છે, પરંતુ તે અન્ય નારાજ વ્યક્તિઓને એફઆઈઆરની નોંધણીના નિર્દેશ માટે કોર્ટમાં જવાથી રોકતું નથી કારણ કે દસ્તાવેજોની બનાવટ અને બનાવટીકરણમાં અને વૈધાનિક સત્તાધિકારી પાસેથી લાભ મેળવવામાં પ્રથમ એફઆઈઆરના ફરિયાદી સહિત અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ સામેલ છે. અંતિમ પરિણામે, ટ્રાયલ કેવી રીતે શરૂ થશે અને પૂર્ણ થશે તે સંબંધિત કોર્ટ પર નિર્ભર છે. અપીલકર્તાઓ અથવા અન્ય કોઈપણ ફરિયાદીઓ અથવા આરોપી વ્યક્તિઓ એક જ કોર્ટમાં ટ્રાયલ ચલાવવા માટે યોગ્ય કોર્ટનો સંપર્ક કરી શકે છે. તે સંપૂર્ણપણે બીજું પાસું છે. પરંતુ એમ કહેવું કે તે સમાન દાવા (કોઝ ઓફ એક્શન) અને સમાન ઘટના સંબંધિત બીજી એફઆઈઆર છે અને ઘટનાની સમાનતા છે અને કેસને સુધારવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે તે યોગ્ય નથી. તેથી, અમે નિષ્કર્ષ પર આવીએ છીએ અને ઠરાવીએ છીએ કે ચોથા સામાવાળા દ્વારા નોંધાયેલી એફઆઈઆર બીજી એફઆઈઆર છે અને તેથી તે રદ કરવાપાત્ર છે તેવી રજૂઆત સ્વીકારવા લાયક નથી.

૧૪. હું અંજુ ચૌધરી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ અને અન્યના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપી શકું છું, જે ૨૦૧૩(૩) જીએલએચ ૨૩૭ માં નોંધાયેલ છે, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૨૩. ગમે તે હોય, જો આ કોર્ટ દ્વારા ટી. ટી. એન્ટોની કેસમાં સ્થાપિત કાયદો એ સ્વીકારવા માટે હોય કે કાઉન્ટર ફરિયાદ તરીકે દાખલ કરાયેલ સમાન ઘટના સંબંધિત બીજી ફરિયાદ કોડ હેઠળ પ્રતિબંધિત છે, તો અમારા મતે, આવા નિષ્કર્ષ ગંભીર પરિણામો તરફ દોરી જશે. આ નીચે આપેલા કાલ્પનિક ઉદાહરણ પરથી સ્પષ્ટ થશે એટલે કે જો ખરા આરોપી દ્વારા આચરવામાં આવેલા ગુના સંબંધિત તે ખોટી ફરિયાદ નોંધાવવાની પ્રથમ તક ઝડપી લે અને અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી પોલીસ દ્વારા તેની નોંધણી કરવામાં આવે, તો તે ગુનાનો નારાજ પીડિત પ્રશ્ન હેઠળની ઘટનાની તેની વિગતો આપતી ફરિયાદ નોંધાવવાથી વંચિત રહી જશે, પરિણામે તે ખરા આરોપીને કાયદાના કટોકટા હેઠળ લાવવાના તેના કાયદેસરના અધિકારથી વંચિત રહી જશે. આ કોડનો હેતુ હોઈ શકે નહીં.

૨૪. અમે અગાઉ જ નોંધ્યું છે કે ટી. ટી. એન્ટોની કેસમાં આ કોર્ટે વળતો દાવો દાખલ કરવા માટે નારાજ વ્યક્તિના કાનૂની અધિકાર પર વિચાર કર્યો ન હતો, તેનાથી વિપરીત સદર ચુકાદામાં જોવા મળતા અવલોકનો પરથી સ્પષ્ટપણે સંકેત મળે છે કે કાઉન્ટર ફરિયાદ દાખલ કરવી સ્વીકાર્ય છે.

૪૧. બે અથવા વધુ કૃત્યો સમાન વ્યવહાર બનાવે છે કે નહીં તે નક્કી કરવાના હેતુ માટે સાર્વત્રિક ઉપયોગના કોઈપણ સૂત્રને રજૂ કરવું શક્ય નથી. આવી બાબતો આપેલા કેસના સંજોગો પરથી એકત્રિત કરવાની હોય છે જે સમયની નિકટતા, સ્થળની એકતા અથવા નિકટતા, ક્રિયાની નિરંતરતા, હેતુ અથવા રચનાની સમાનતા દર્શાવે છે. જ્યાં બે ઘટનાઓ જુદા જુદા સમયની હોય જેમાં જુદી જુદી વ્યક્તિઓની સંડોવણી હોય, ત્યાં કોઈ સમાનતા હોતી નથી અને તેનો હેતુ અલગ હોય છે અને તેઓ જુદા જુદા સંજોગોમાંથી ઉદ્ભવે છે, કોર્ટ માટે એવો અભિપ્રાય લેવો શક્ય બનશે નહીં કે તેઓ સમાન વ્યવહારનો ભાગ છે અને તેથી, સામાન્ય એફઆઈઆર હોઈ શકે અથવા અનુગામી એફઆઈઆર નોંધવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં અથવા સામાન્ય ટ્રાયલ હોઈ શકે.

૪૨. સમાન રીતે, સમાન વ્યવહારનો ભાગ બનવા માટે અસંખ્ય ગુનાઓ માટે, જે કસોટી લાગુ કરવાની હોય છે તે એ છે કે શું તેઓ હેતુ અથવા કાર્યકારણ (કોઝ એન્ડ ઇફેક્ટ) ના સંદર્ભમાં અથવા મુખ્ય અને ગૌણ તરીકે એકબીજા સાથે એટલા સંબંધિત છે કે જેના પરિણામે એક સતત ક્રિયા થાય છે. આમ, જ્યાં હેતુ અથવા રચનાની સમાનતા હોય, જ્યાં ક્રિયાની નિરંતરતા હોય, તો તે તમામ સંડોવાયેલી વ્યક્તિઓ પર સમાન વ્યવહાર દરમિયાન આચરવામાં આવેલા સમાન અથવા જુદા જુદા ગુનાઓનો આક્ષેપ મૂકી શકાય છે.

૧૫. 'સમાન વ્યવહાર' શું બનાવે છે તે સી. એન. કૃષ્ણા મૂર્તિ વિરુદ્ધ અબ્દુલ સુભાન, એઆઈઆર ૧૯૬૫ મૈસુર ૧૨૮ ના

કેસમાં હેગડે, જે. (જેમ તેઓ પ્રસ્તુત સમયે નામદાર હતા) દ્વારા ખૂબ જ સંક્ષિપ્તમાં સમજાવવામાં આવ્યું છે. અલબત્ત, સમાન વ્યવહાર' શબ્દનું અર્થઘટન કોડ ઓફ કિમિનલ પ્રોસિજર (નવા કોડ) ની કલમ ૨૨૦ ને અનુરૂપ કોડ ઓફ કિમિનલ પ્રોસિજર (જૂના કોડ) ની કલમ ૨૩૫ ને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવ્યું હતું. તેમના લોર્ડશીપે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું :

'શબ્દ 'વ્યવહાર' નો અર્થ કોઈપણ કૃત્રિમ અથવા તકનીકી અર્થમાં અર્થઘટન કરવાનો નથી; સામાન્ય જ્ઞાન અને ભાષાના સામાન્ય ઉપયોગથી એ નક્કી કરવું જોઈએ કે વિશિષ્ટ કેસની હકીકતો પર, કોઈ વ્યક્તિ એક વ્યવહાર અથવા અસ ખ્ય વ્યવહારો સાથે સંબંધ ધરાવે છે. કૃત્યોની શ્રેણીને સમાન વ્યવહાર તરીકે ગણવા માટે, તેઓ કોઈક રીતે એકબીજા સાથે જોડાયેલા હોવા જોઈએ જેમ કે સમયની નિકટતા, સ્થળની એકતા, હેતુ અથવા રચનાની એકતા અથવા સમાનતા અને ક્રિયાની નિરંતરતા દ્વારા. સમયની નિકટતા અને સ્થળની એકતા અનિવાર્ય નથી તેમ છતાં તેઓ અસંખ્ય કૃત્યોને શું જોડે છે તેનો સારો પુરાવો પૂરો પાડે છે. મુખ્ય કસોટી ખરેખર ક્રિયાની નિરંતરતા હોવી જોઈએ જેના દ્વારા કોઈ પ્રારંભિક કૃત્ય તેના તમામ પરિણામો અને ઘટનાઓ દ્વારા ત્યાં સુધી અનુસરવામાં આવે છે જ્યાં સુધી કૃત્યોની શ્રેણી અથવા સંબંધિત કૃત્યોનું જૂથ હેતુ પ્રાપ્ત કરીને અથવા તેનો અંત લાવીને અથવા છોડી દઈને સમાપ્ત ન થાય, જો આમાંથી કોઈ પણ બાબત બને અને આખી પ્રક્રિયા ફરીથી શરૂ કરવામાં આવે તો સમાન સામાન્ય હેતુ ચાલુ રહેવા છતાં તે સમાન વ્યવહાર નથી પરંતુ નવો વ્યવહાર છે. વિનક્યુલમ જ્યુરિસ (કાનૂની બંધન) જે કૃત્યોની શ્રેણીને એટલી નજીકથી જોડે છે કે જેથી સમાન વ્યવહાર બને તે દરેક

કેસમાં અલગ હોય છે, તે સમય અને સ્થળની નિકટતા, અથવા ક્રિયાની નિરંતરતા, અથવા હેતુ અને રચનાની સમાનતા, અથવા કાર્યકારણનો સંબંધ, અથવા મુખ્ય અને ગૌણ હોઈ શકે છે."

૧૬. તેથી, એ સ્પષ્ટ છે કે, સમાન વ્યવહાર બનવા માટે, આરોપી સામે કથિત કૃત્યોની શ્રેણી કોઈક રીતે એકબીજા સાથે જોડાયેલી હોવી જોઈએ જેમ કે સમયની નિકટતા, સ્થળની એકતા, હેતુ અથવા રચનાની એકતા અથવા સમાનતા અને ક્રિયાની નિરંતરતા દ્વારા અને મુખ્ય કસોટી ખરેખર ક્રિયાની નિરંતરતા હોવી જોઈએ જેના દ્વારા કોઈ પ્રારંભિક કૃત્ય તેના તમામ પરિણામો અને ઘટનાઓ દ્વારા અનુસરવામાં આવે છે જ્યાં સુધી કૃત્યોની શ્રેણી અથવા સંબંધિત કૃત્યોનું જૂથ સમાપ્ત ન થાય. તેથી, આરોપી સામે કથિત ગુનાઓ સમાન વ્યવહાર દરમિયાન આચરવામાં આવ્યા હોવાનું કહી શકાય કે કેમ તે શોધવું જરૂરી છે.

૧૭. કાયદો સીઆરપીસીની કલમ ૨૨૦ હેઠળ પરિકલ્પના કર્યા મુજબ સમાન વ્યવહાર બનાવવા માટે એટલી નજીકથી જોડાયેલા કૃત્યોની એક શ્રેણી માટે સામાન્ય ટ્રાયલ અથવા સામાન્ય એફઆઈઆર નોંધવાની માન્યતા આપે છે. અભિવ્યક્તિ સમાન વ્યવહાર', તેની પ્રકૃતિથી જ, ચોક્કસ વ્યાખ્યા આપવા માટે અસમર્થ છે (અંજુ ચૌધરી (ઉપરોક્ત); મોહન બેથા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ બિહાર, (૨૦૦૧)૪ એસસીસી ૩૫૦). સમાન ઘટના સંબંધિત બે એફઆઈઆર અને સમાન ઘટનાની જુદી જુદી ઘટનાઓ અથવા પ્રસંગો સંબંધિત બે એફઆઈઆર વચ્ચેનો તફાવત કાળજીપૂર્વક તપાસવો જોઈએ (બાબુભાઈ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, (૨૦૧૦)૧૨ એસસીસી ૨૫૪). અનુગામી

નોંધાયેલ એફઆઈઆર સમાન ઘટના કે ગુના સંબંધિત બીજી એફઆઈઆર છે કે સ્પષ્ટ અને જુદી જુદી હકીકતો પર આધારિત છે અને તેની તપાસનો વ્યાપ સંપૂર્ણપણે અલગ છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે દરેક કેસની યોગ્યતા ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ. કોર્ટ માટે તમામ કેસોને સમાન રીતે લાગુ પડતું એક સીધું સૂત્ર સ્થાપિત કરવું યોગ્ય રહેશે નહીં. આ હંમેશા આપેલા કેસની યોગ્યતા પર આધાર રાખીને કાયદા અને હકીકતનો મિશ્ર પ્રશ્ન રહેશે (અંજુ ચૌધરી (ઉપરોક્ત)). બે એફઆઈઆર અસ્તિત્વમાં રહેવાની મંજૂરી આપી શકાય કે નહીં તે નક્કી કરવા માટેની કસોટી એ છે કે શું બંને ઘટનાઓ સમાન છે કે નહીં (રામ લાલ નારંગ વિરુદ્ધ સ્ટેટ (દિલ્લી એડમિનિસ્ટ્રેશન), (૧૯૭૯)૨ એસસીસી ૩૨૨).

૧૮. 'સમાનતા' ની વિભાવનાને મર્યાદિત અર્થ આપવામાં આવ્યો છે. એક અથવા વધુ એફઆઈઆરની અસર તપાસવા માટે, કોર્ટે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગોને તાર્કિક બનાવવા પડશે અને ત્યારબાદ બંને એફઆઈઆર સમાન ઘટના અને સમાન પ્રસંગ સંબંધિત છે કે કેમ; અને શું તેઓ સમાન વ્યવહારના બે કે વધુ ભાગો ધરાવતી ઘટનાઓ સંબંધિત છે કે સંપૂર્ણપણે બે સ્પષ્ટ પ્રસંગો સંબંધિત છે તે શોધવા માટે 'સમાનતા' ની કસોટી લાગુ કરવી પડશે. જો બીજી એફઆઈઆર સમાન દાવા, સમાન ઘટના સંબંધિત હોય, ઘટનાની સમાનતા હોય અને કેસને સુધારવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હોય, તો જ બીજી એફઆઈઆર રદ કરવાપાત્ર રહેશે. એવા કેસોમાં જ્યાં દરેક એફઆઈઆરનો અલગ વિસ્તાર હોય, અને કરવામાં આવેલા આક્ષેપો સ્પષ્ટ અને અલગ હોય, તેને કાઉન્ટર ફરિયાદ તરીકે ગણી શકાય, પરંતુ એમ કહી શકાય નહીં કે પ્રથમ એફઆઈઆરમાં જોવા મળતા આક્ષેપોમાં

સુધારો કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે અથવા સમાનતા' નો સિદ્ધાંત આકર્ષાય છે. (બાબુભાઈ (ઉપરોક્ત); સુરેન્દ્ર કૌશિક વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ, ૨૦૧૩ કિ એલ. જે. ૧૫૭૦)."

૧૧. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતા, હું એવા અભિપ્રાયનો છું કે પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર સમાન દાવા, સમાન ઘટના સંબંધિત છે અને ઘટનાની સમાનતા છે અને કેસને સુધારવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર રદ કરવી જરૂરી છે. હવે, જો બંને એફઆઈઆરની વિગતો સંપૂર્ણ રીતે વાંચવામાં આવે, તો તે સંજોગોમાં એવું જાણવા મળશે કે બંને એફઆઈઆરમાં સમાનતા છે અને તેઓ સમાન વ્યવહારોમાંથી ઉદ્ભવ્યા છે. આમ, રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રી પરથી, હું એવા અભિપ્રાયનો છું કે પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર એ બીજી એફઆઈઆર છે અને કાયદામાં ટકી શકે તેમ નથી.

૧૨. પરિણામે, આ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. તે મુજબ, પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર, બીજી એફઆઈઆર હોવાથી, ટકી શકે તેમ નથી અને તેથી તેને રદ કરવામાં આવે છે. જોકે, આ બાબત તપાસ એજન્સીને પ્રથમ એફઆઈઆર એટલે કે સુરત ગ્રામ્યના કામરેજ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધાયેલ સી. આર. નંબર આઈ-૨૮૧ ઓફ ૨૦૧૬ માંથી ઉદ્ભવતા પેઝિંગ ફોજદારી કેસમાં વધુ તપાસ કરવા અને સદર કેસમાં સક્ષમ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩(૮) હેઠળ વધુ અહેવાલ/અહેવાલો રજૂ કરવા માટે કોર્ટની પરવાનગી મેળવવાથી

વંચિત રાખતી નથી. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે પ્રશ્ન હેઠળની એફઆઈઆર એટલે કે છોટાઉદેપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધાયેલ એફઆઈઆર સી. આર. નંબર આઈ-૧૬૬ / ૨૦૧૬ ની તપાસ દરમિયાન છોટાઉદેપુર પોલીસ સ્ટેશનના તપાસ અધિકારી દ્વારા જે પણ દસ્તાવેજો અને સામગ્રી એકત્રિત કરવામાં આવી છે તે સામગ્રીને પણ કામરેજ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધાયેલ એફઆઈઆર સી. આર. નંબર આઈ-૨૮૧ / ૨૦૧૬ ના તપાસ અધિકારી દ્વારા સદર કેસમાં સક્ષમ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ સીઆરપીસીની કલમ ૧૭૩(૮) હેઠળ વધુ અહેવાલ/અહેવાલો રજૂ કરતી વખતે ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.

(દિવ્યેશ એ. જોશી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.